

บทที่ 6

วิเคราะห์ผลการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก ของกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก

ในบทนี้วิเคราะห์ผลการเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกของกลุ่มรักษ์ ๔ตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ในเหตุการณ์ ตั้งแต่ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 – 10 พฤษภาคม 2545 โดยจะนำเสนอใน 2 ส่วน กล่าวคือ ส่วนแรกวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับผลกระทบของโรงไฟฟ้าถ่านหิน ว่ากลุ่มรักษ์ ๔ นำประเด็นใดบ้างมาคัดค้านและในส่วนที่สองจะวิเคราะห์ว่าในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้มีประเด็นใดบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลและมีผลต่อการตัดสินใจต่อรัฐบาลในระดับใดบ้าง

6.1 ประเด็นในการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกของกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก

กลุ่มรักษ์ ๔ ได้นำประเด็นต่าง ๆ มาคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก เพื่อให้รัฐบาลยกเลิกโครงการในประเด็นต่อไปนี้

6.1.1 ผลกระทบจากถ่านหินต่อมนุษย์ วิธีการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรมและระบบนิเวศ

โรงไฟฟ้าบ่อนอกใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า ดังนั้น จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดผลกระทบจากถ่านหินในด้านต่าง ๆ

สำหรับผลกระทบในด้านต่อมนุษย์ กลุ่มรักษ์ ๔ นำประเด็นอันตรายต่อสุขภาพที่จะได้รับจากสารพิษที่เกิดจากการเผาไหม้ของถ่านหิน โดยนำมาเป็นเหตุผลประการแรกในการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2538 ในประเด็นนี้กลุ่มรักษ์ ๔ ได้ยกตัวอย่างการได้รับอันตรายที่ได้รับจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปางมาเสนอ เพราะกลุ่มรักษ์ ๔ ได้รับรู้ว่าชาวบ้านที่บ้านสบป่าด บ้านแม่จาง ต.นาสักและหมู่บ้านใกล้เคียงในเขตพื้นที่ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง จำนวนกว่า 2,000 คน ได้รับสารพิษเข้าไปในร่างกายจนทำให้เกิดการเจ็บป่วย ด้วยโรคทางเดินหายใจ มีอาการแน่นหน้าอกแสบจุกและแสบในลำคอ หายใจไม่สะดวก บางทีมีอาการหนักมากจนถึงกับเป็นลมหน้ามืดและหมดสติไปในที่สุด ซึ่งในวันดังกล่าวบริษัทไม่สามารถชี้แจงข้อสงสัย

¹ สัมภาษณ์,เจริญ วัดอักษร,ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, 4 กันยายน 2546.

ของกลุ่มร้อยละ ๔ จำนวนกว่า 4,000 คน จึงได้มีการรวมตัวกันยื่นหนังสือคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกต่อรัฐบาลและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยผ่านนายอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์²

ส่วนในประเด็นเกี่ยวกับวิธีการดำรงชีวิต กลุ่มร้อยละ ๔ เห็นว่าจากการศึกษาพบหลักฐานว่า ออกไซด์ของซัลเฟอร์ไดออกไซด์มีพิษต่อพืชมากกว่ามนุษย์และสัตว์ เพราะความเข้มข้นเพียง 0.03 ppm ก็สามารถสร้างความเสียหายแก่ใบไม้โดยตรงซึ่งโดยทั่วไปจะฟอกสีของใบไม้และทำให้ต้นไม้อัดตายลง ทำให้กลุ่มร้อยละ ๔ กลัวว่าจะมีผลกระทบทางการประกอบอาชีพการเกษตร เช่น การปลูกสับปะรด ว่างหางจระเข้ รวมทั้งพืชสวนและพืชไร่อื่น ๆ ซึ่งเป็นแหล่งในการยังชีพของชาวบ้านซึ่งได้นำกรณีตัวอย่างของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ที่พืชผักและผลไม้ มีลักษณะใบไหม้เกรียมและเหี่ยวเฉา ชาวบ้านในพื้นที่ใกล้โรงไฟฟ้าแม่เมาะไม่สามารถนำพืชผักและผลไม้เหล่านี้มาบริโภคได้³

แม้กระทั่งในช่วงหลัง 25 กรกฎาคม 2540 กลุ่มร้อยละ ๔ ยังออกแถลงการณ์แสดงเหตุผลในการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกในประการที่ 1 และ 2 ที่ห่วงใยทั้งต่อสุขภาพของคนในพื้นที่ใกล้เคียงสถานที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้า วิธีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปและระบบนิเวศที่จะเปลี่ยนไป โดยกล่าวว่า “มลพิษที่เกิดขึ้นจากการผลิตกระแสไฟฟ้า เช่น ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ กลิ่นกำมะถัน ฝุ่นจากถ่านหินและซีเมนต์ และอื่น ๆ จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศและน้ำอย่างรุนแรง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของคน พืชและสัตว์ และที่สำคัญชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เมื่อมลพิษเกิดขึ้นทำให้พืช ผลการเกษตรตลอดจนสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านเจ็บป่วยล้มตาย สร้างความเสียหายให้กับชาวบ้าน ซึ่งเป็นการทำลายอาชีพเกษตรกรของชาวบ้านในพื้นที่” และ “ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เป็นสาเหตุก่อให้เกิดภาวะฝนกรด ซึ่งส่งผลกระทบต่อพืชผลการเกษตรและการประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งน้ำดื่ม น้ำใช้เพราะชาวบ้านในพื้นที่เกือบทุกหลังคาเรือนจะรองน้ำฝนไว้ดื่ม เมื่อเกิดภาวะฝนกรดจะทำให้ไม่สามารถนำน้ำฝนมาดื่มกินได้”⁴ เห็นว่ากลุ่มร้อยละ ๔ นำประเด็นผลกระทบจากสารพิษที่ได้รับจากถ่านหินต่อสุขภาพของมนุษย์และการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ในการคัดค้านช่วง 8 -

² กลุ่มร้อยละ ๔ ยื่นข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล, “ข้อควรพิจารณาต่อการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโรงไฟฟ้าบ่อนอก : กรณีอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์,”

³ แหล่งเดียวกัน

⁴ แหล่งเดียวกัน

10 ธันวาคม 2541 กลุ่มรักษ์ ๑ โดยให้เหตุผลว่า “โรงไฟฟ้าถ่านหินจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน ทำลายอาชีพของประชาชนทั้งภาคเกษตรกรรม”⁵

โดยสรุปประเด็นในการคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกอันเกี่ยวกับผลกระทบจากสารพิษต่าง ๆ ที่เกิดจากการเผาไหม้ของถ่านหินในกระบวนการผลิตกระแสไฟฟ้าทั้งต่อมนุษย์ วิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมและระบบนิเวศ จากกรณีที่เกิดขึ้นกับโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปางทำให้กลุ่มรักษ์ ๑ นำมาเป็นประเด็นคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกตั้งแต่ระยะ 20 กุมภาพันธ์ 2538 เป็นต้นมา

6.1.2 ผลกระทบในกระบวนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าต่อระบบนิเวศชายฝั่งทะเลและอาชีพการประมง

กลุ่มรักษ์ ๑ เห็นว่าพื้นที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่เหมาะสมต่อการสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกเนื่องจากมีชายฝั่งทะเลยาวกว่า 2,500 กิโลเมตรซึ่งเป็นที่รวมของสัตว์น้ำวัยอ่อน และสัตว์น้ำขนาดเล็กและมีระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ดังจะเห็นได้จากการที่ปลาโลมาและปลาวาฬอาศัยอยู่ในส่วนของพื้นที่ของชุมชนบ่อนอกซึ่งทางด้านตะวันออกติดชายฝั่งทะเล ชาวบ้านซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวดำรงชีพด้วยการยึดอาชีพประมงชายฝั่งมานาน เห็นว่าระบบนิเวศทางทะเลมีความสัมพันธ์ต่อทรัพยากรทางทะเลและมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพอย่างมาก โดยกล่าวว่า “ระบบนิเวศชายฝั่งทะเล ทรัพยากรการประมงและวิถีชีวิตของชาวประมงพื้นบ้าน ทั้งสามสิ่งนี้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน หากสิ่งใดสิ่งหนึ่งถูกทำลายหรือถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป อีกสองสิ่งที่เหลือก็ไม่สามารถดำรงอยู่อย่างเป็นปกติได้ ระบบนิเวศชายฝั่งทะเลที่มีความหลากหลายส่งผลให้ทรัพยากรการประมงมีความอุดมสมบูรณ์ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการประมงก็ส่งผลให้ชาวประมงพื้นบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี และความเป็นอยู่ที่ดีของชาวประมงพื้นบ้านส่งผลให้รู้จักพอเพียงและเข้าใจถึงสายใยที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านสร้างวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องไปกับการรักษาสมดุลของระบบนิเวศในที่สุด”⁶ ดังนั้นหากสร้างโรงไฟฟ้าทั้งระหว่างการก่อสร้างและระหว่างการเดินเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าตลอดระยะเวลา 25 ปี จะทำลายระบบนิเวศชายฝั่งทะเลและส่งผลกระทบต่ออาชีพการประมงชายฝั่งเนื่องจาก การใช้น้ำของโรง

⁵กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูดและกลุ่มรักษ์เมืองประจวบ, “เรื่อง ขอให้ ครม. ทบทวนและยกเลิกโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทั้ง 3 โครงการ ,” 8 ธันวาคม 2541.

⁶กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, “โรงไฟฟ้าประจวบกับผลกระทบต่ออาชีพการประมง ,”

ไฟฟ้าโดยการดูดน้ำเข้าไปจะดูดสิ่งมีชีวิตในทะเลเข้าไป การปล่อยน้ำออกมาในอุณหภูมิที่สูงทำให้ สัตว์น้ำและแพลงตอนเสียชีวิต และการสร้างสะพานและท่าเทียบเรือขนถ่ายถ่านหินจะทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงการไหลของกระแสน้ำในทะเลในบริเวณดังกล่าว โดยระบุว่า⁷

6.1.2.1 การใช้น้ำของโรงไฟฟ้า โรงไฟฟ้าจะต้องมีการควบแน่นทะเลเพื่อเข้าไปใช้ในระบบ หล่อเย็นของโรงไฟฟ้าเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้สัตว์น้ำขนาดเล็ก อาหารของสัตว์น้ำ และสัตว์น้ำ วัยอ่อนจำนวนมากถูกดูดติดเข้าไป และส่วนใหญ่จะตายเมื่อเข้าสู่กระบวนการของโรงไฟฟ้า ซึ่งจะ ส่งผลกระทบต่อปริมาณพันธุ์สัตว์น้ำที่จะเติบโตขึ้นในอนาคต โดยนำตัวอย่างการใช้น้ำจากโรงไฟ ฟ้าบางปะกงและขนอม มาเป็นกรณีตัวอย่าง

6.1.2.2 การปล่อยน้ำของโรงไฟฟ้า จะทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น และการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิมี ผลให้แนวปะการังเกิดการฟอกขาว เมื่อปะการังที่เป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำตายก็ จะทำให้ปริมาณของสัตว์น้ำลดลงส่งผลต่ออาชีพประมง นอกจากนี้ น้ำที่ปล่อยออกจากโรงไฟฟ้า จะมีสารเคมีที่ใช้เพื่อใช้กำจัดสาหร่ายหรือเฟรียงที่เกาะอยู่ตามผนังในระบบหล่อเย็นปะปนออกมา ด้วย ซึ่งสารเคมีที่ใช้ส่วนใหญ่คือ คลอรีนในระบบหล่อเย็น ซึ่งมีผลยับยั้งการวางไข่ของปลา ดังนั้น การปล่อยน้ำออกจากโรงงานที่มีอุณหภูมิสูงและการปล่อยสารเคมีออกมาทำให้ชาวบ้านสูญเสีย ทรัพยากรทางทะเลและสัตว์น้ำอื่น ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศและการประกอบ อาชีพของชาวบ้านต่อไป

6.1.2.2 การก่อสร้างสะพานและท่าเรือเพื่อรับถ่านหิน การก่อสร้างสิ่งล่วงล้ำลงไปในทะเล ย่อมมีผลกระทบต่อไม่มากก็น้อย ทั้งในระหว่างการก่อสร้างและเมื่อดำเนินการไปแล้ว โดยจะทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงการไหลของกระแสน้ำในทะเลในบริเวณดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงลักษณะชายฝั่ง โดยอาจทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งขึ้นได้ นอกจากนี้เมื่อมีสะพานทำให้เรือ ประมงชายฝั่ง ทั้งขนาดเล็กและขนาดกลางจะไม่สามารถสัญจรผ่านไปมาได้ นอกจากนี้ สิ่งก่อสร้าง ที่ล่วงล้ำลงไปในทะเล จะมีผลกระทบต่อเครื่องมือทำการประมงของชาวบ้าน เช่น การวางอวนที่ อาจลอยไปติดสะพาน สถานที่ในการวางลอบที่ลดน้อยลง การลากเคย ฯลฯ

สิ่งเหล่านี้กลุ่มรักษ์ ฯ เห็นว่าจะทำให้ระบบนิเวศสูญเสียสมดุลและ ทำให้ไม่สามารถยึดอาชีพ ประมงชายฝั่งได้อีกต่อไป และเห็นว่าแม้บริษัทเจ้าของ โครงการจะมีความพยายามในการหามาตร การป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมแต่ก็จะสามารถลดผลกระทบได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งจะไม คุ้มค่ากับความสูญเสียทางธรรมชาติและการประมงที่เกิดขึ้นระยะยาว อีกทั้งหากการควบคุมดูแล เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพหรือหากเกิดอุบัติเหตุซึ่งมี โอกาสเกิดขึ้นได้ ย่อมสร้างความสูญเสีย ทางด้านการประมงมากยิ่งขึ้น⁸

⁷ กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, “ผลกระทบต่อทะเล,”

⁸ แหล่งเดียวกัน.

6.1.3 รายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

เมื่อ สผ. ได้มีการอนุมัติ EIA ในส่วนของโรงไฟฟ้าและทำเทียบเรือเมื่อวันที่ 23 เมษายน และ 26 พฤษภาคม 2540 ให้แก่บริษัท⁹ ทำให้กลุ่มรักษ์ท้องถิ่น กลุ่มรักษ์ฯ เริ่มคัดค้านในประเด็นดังกล่าวด้วยการยื่นหนังสือให้ อบต. บ่อนอกช่วยดำเนินการพิจารณาไปยัง¹⁰ และต่อมาได้ยื่นหนังสือคัดค้าน EIA ต่อ กฟผ. สผช. ในวันที่ 6 สิงหาคม 2541¹¹ แต่ถูกปิดความรับผิดชอบไปที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จึงได้เข้ายื่นเรื่องต่อรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แต่ยังไม่มีความคืบหน้า

เมื่อมาในปี 2542 กลุ่มรักษ์ฯ ได้ยื่นหนังสือคัดค้าน EIA อีกครั้งเมื่อพบว่า ในส่วนของ EIA โรงไฟฟ้าบ่อนอก ไม่ได้กล่าวถึงปลาหวา¹² กลุ่มรักษ์ฯ จึงได้ร่วมเคลื่อนไหวให้ยกเลิก EIA ดังกล่าวพร้อมกับกลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูดหลายครั้ง โดยในวันที่ 12 พฤษภาคม 2542 ได้เดินทางไปยื่นหนังสือที่กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และต่อมาได้ยื่นหนังสือต่อนายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และนายชาติริ ช่วยประสิทธิ์ เลขาธิการ สผ. แต่ไม่คืบหน้า ดังนั้น ในวันที่ 14 กรกฎาคม 2542 กลุ่มรักษ์ฯ ร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูดอีก เข้ายื่นหนังสือถึง ดร. อาทิตย์ อุไรรัตน์ รมว.กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมคนใหม่เพื่อขอให้ยกเลิก EIA โรงไฟฟ้า¹³ นอกจากคัดค้าน EIA ในประเด็นปลาหวาแล้ว ต่อมากลุ่มรักษ์ฯ นำประเด็นที่สาธารณะและ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด¹⁴ มาคัดค้านด้วยโดยยื่นหนังสือร้องเรียน ต่อ สผ. ว่า อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดที่ สผ. ให้สำรวจใน พ.ศ. 2539 นั้นมีความสมบูรณ์¹⁵

⁹ผู้จัดการรายวัน , 22 กุมภาพันธ์ 2546.

¹⁰องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อนอก , “ หนังสือที่ ปช 71701/160,” 29 มิถุนายน 2541.

¹¹มติชน , 30 เมษายน 2545.

¹²ข่าวสด , 14 เมษายน 2542.

¹³กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก และกลุ่มอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด, “เรื่อง ขอให้ยกเลิกรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งสองฉบับของโรงไฟฟ้าหินกรูด ,” 14 กรกฎาคม 2542.

¹⁴ข่าวสด, 25 กันยายน 2542.

¹⁵ข่าวสด, 26 กันยายน 2542.

นอกจากนี้ กลุ่มบริษัทฯ ยังได้นำประเด็นข้อบกพร่องอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุตรง กับข้อเท็จจริงเป็น เหตุผลในการคัดค้าน โรงไฟฟ้าบ่อนอกที่เกี่ยวกับการให้อนุมัติ EIA ของ สผ. ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

6.1.3.1 อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

กลุ่มบริษัทฯ ท้องถิ่นกล่าวถึง อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดว่า มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ ของสิ่งแวดล้อมทั้งพืชและสัตว์แต่ใน EIA ไม่ได้พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยกล่าวในรายละเอียดต่อ ไปว่า “อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ตั้งอยู่ใน กิ่งอำเภอสามร้อยยอดและอำเภอกุยบุรี จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำผืนใหญ่ที่สุดของประเทศ 1 ใน 42 แหล่งของพื้นที่ชุ่มน้ำที่ได้รับ การบันทึกในหนังสืออนุกรมของเอเชียว่ามีความสำคัญระดับนานาชาติ ซึ่งมีความหลากหลาย ทางชีวภาพของระบบนิเวศทั้งสัตว์และพืช โดยเฉพาะนกซึ่งมีการสำรวจพบทั้งสิ้นจำนวน 316 ชนิด โดยในจำนวนนั้นเป็นนกที่มีถิ่นอาศัยเฉพาะบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำเท่านั้น อย่างน้อย 157 ชนิด นอกจากนี้ บริเวณแห่งนี้มีการปกคลุมของพืชนานาชนิดทำให้มีการทับถมเน่าเปื่อยย่อยสลาย ทำให้มีอาหาร ให้สัตว์มากมาย”¹⁶

จะเห็นว่าอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของ ระบบนิเวศด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวมของพื้นที่ดังกล่าวและใกล้เคียง ทำให้กลุ่มบริษัทฯ นำประเด็นดัง กล่าวมาคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก ด้วยการระบุใน EIA ที่ไม่รอบคอบจาก สผ. ที่ระบุถึง อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดว่า เป็นจุดที่ไวต่อการได้รับผลกระทบของก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ สูง¹⁷

“จุดที่ไวต่อการได้รับผลกระทบได้แก่ บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่ง ประกอบด้วยบริเวณที่ชุ่มน้ำ (Wetlands) และภูเขาหินปูนซึ่งอยู่ห่างจากโครงการประมาณ 22 กิโลเมตร ไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ” และ “บริเวณอื่นที่มีค่าความเข้มข้นของก๊าซซัลเฟอร์ได ออกไซด์สูงสุดได้แก่ ทุ่งมะเฒ่า ซึ่งอยู่ห่างจากโครงการ 7 กิโลเมตร ไปในทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ และบางส่วนของเขาสามร้อยยอด ซึ่งมีค่าความเข้มข้นของซัลเฟอร์ไดออกไซด์มากกว่า 500 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร”

กลุ่มบริษัทฯ เห็นว่า การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ EIA ของบริษัทฯ ระบุถึงลักษณะที่ ผิดพลาดดังนี้

1) การนำเสนอข้อมูล ใน EIA เกี่ยวกับสภาพพื้นที่และสถานการณ์ปัจจุบันมีลักษณะ ที่บิดเบือนจากความเป็นจริง ตัวอย่าง เช่น การอธิบายว่าทุ่งน้ำจืด (ทุ่งสามร้อยยอด) ส่วนใหญ่กำลัง

¹⁶ กลุ่มบริษัทฯ ท้องถิ่นบ่อนอก, “ข้อควรพิจารณาต่อการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโรงไฟฟ้าบ่อนอก: กรณีอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์,”

¹⁷ แหล่งเดียวกัน.

ถูกคุกคามนั้น ข้อเท็จจริง คือแม้ขณะนี้กำลังถูกคุกคามอยู่จริงแต่ไม่ใช่ส่วนใหญ่พื้นที่ส่วนใหญ่ ยังคงสภาพธรรมชาติที่สมบูรณ์ อีกตัวอย่างหนึ่งสำรวจพบนกเพียง 15 ชนิด ทั้ง ๆ อุทยานแห่งชาติได้ชื่อว่าเป็นสวรรค์ของนก เพราะมีนกมากถึง 300 กว่าชนิด

กลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่า การสำรวจข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้สำรวจอาจจะไม่ได้ทำการสำรวจอย่างจริงจัง เพราะถ้าสำรวจอย่างจริงจังจะมีการพบข้อเท็จจริงมากกว่านี้และจะต้องทำการประเมินผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับนกด้วย เป็นต้น

2) EIA ไม่มีการประเมินหรือวิเคราะห์ต่อไปว่าผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งหมดนั้นเป็นอย่างไร ร้ายแรงที่สุดเป็นอย่างไร

ในกรณีนี้จะเห็นได้ชัดจากการทำEIA ดังนี้ “จุดที่ไวต่อการรับผลกระทบ ได้แก่บริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดซึ่งเป็นบริเวณที่ชุ่มน้ำ และภูเขาหินปูนซึ่งอยู่ห่างจากโครงการประมาณ 22 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนืออย่างไรก็ตามบริเวณนี้มีความสามารถจะรองรับฝนกรดได้ดีเนื่องจากน้ำบริเวณนี้มีความเป็นด่างสูง (มากกว่า 100 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)”¹⁸

กลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่าผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับทุ่งสามร้อยยอดนั้นค่อนข้างละเอียดอ่อน แม้ EIA ได้ประเมินในกรณีที่ร้ายแรงที่สุดไว้ว่า อาจจะทำให้ฝนกรดที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด แต่การประเมินว่า อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดมีศักยภาพในการรองรับฝนกรดได้ดีด้วยเหตุผลว่าความเป็นด่างของน้ำในทุ่งสามร้อยยอดและในบริเวณนั้นไม่น่าจะเพียงพอ เพราะความเป็นพิษของซัลเฟอร์ไดออกไซด์ไม่ได้เกิดเฉพาะในทุ่งสามร้อยยอดเท่านั้นแต่ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ก็เป็นพิษโดยตรงกับอากาศ พืช รวมทั้งผลผลิตของพืชด้วย และก็จะส่งผลโดยตรงต่อสัตว์บกและนก ดังนั้นกลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่าเพียง สรุปว่า ไม่มีโอกาสเกิดตะกอนกรดนั้น จึงไม่ใช่ข้อสรุปที่ครอบคลุมผลกระทบที่สำคัญ ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งหมด

3) EIA ไม่ได้ประเมินผลกระทบระยะยาวต่อธรณีวิทยาและธรณีสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของผลกระทบต่อเทือกเขาสามร้อยยอด ซึ่งมีโครงสร้างเป็นหินปูนรวมทั้งพื้นที่ชุ่มน้ำด้วย ไม่ได้ประเมินว่าป่าเขาหินปูนของเทือกเขาสามร้อยยอดจะได้รับผลกระทบด้วยหรือไม่และพื้นที่ชุ่มน้ำจะเป็นอย่างไร ไม่มีการประเมินผลกระทบที่ชัดเจนในทางธรณีวิทยาและธรณีสิ่งแวดล้อม เทือกเขาสามร้อยยอดและป่าหินปูนนั้นถือเป็นเอกลักษณ์ภูมิทัศน์ธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดซึ่งทรัพยากรชีวภาพต่าง ๆ ทั้งพืชพรรณและสัตว์น้ำนานาชนิดต้องพึ่งพิงระบบนิเวศที่สำคัญในบริเวณนี้

4) EIA ประเมินคุณค่าของอุทยานเขาสามร้อยยอดต่ำกว่าความเป็นจริง

¹⁸ เรื่องเดียวกัน

กลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่า ใน EIA ระบุให้พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ถูกจัดเป็นพื้นที่ผลกระทบรอบนอก ซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย กลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่า ไม่ถูกต้องเพราะอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดมีความสำคัญในฐานะเป็นพื้นที่ระดับนานาชาติและพื้นที่อนุรักษ์ที่สำคัญของประเทศ

ดังนั้น กลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่า สำหรับพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เช่นนี้เพียงไม่มีการปล่อยมลพิษเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือการปฏิบัติการควบคุมให้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพียงเล็กน้อยซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

5) EIA ประเมินผลกระทบต่อพื้นที่รอบนอกน้อยมากและไม่ครบถ้วน

กลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่า ใน EIA ของโรงไฟฟ้าบ่อนอกขาดการประเมินผลกระทบต่อเส้นทางการบินนานาชาติของนก เพราะทุกปีจะมีนกอพยพจำนวนมากเพราะพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการขยายพันธุ์และวางไข่ของนก แต่ EIA ไม่มีการประเมินว่าเส้นทางการบินนานาชาติของนกเหล่านี้จะได้รับผลกระทบด้วยหรือไม่

6) การติดตั้งระบบติดตามแก้ปัญหาโรงไฟฟ้า

กลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่า การสร้างโรงไฟฟ้าโดยการติดตั้งระบบติดตามการแก้ปัญหาสร้างความเสี่ยงอื่น ๆ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ดังนี้¹⁹ คือ

1. การติดตั้งเครื่องตรวจวัดเพื่อวัดปริมาณมลพิษในอากาศโดยใช้ระบบฝ้าติดตามเพียง 4 จุด อาจไม่เพียงพอ เพราะปล่องไฟฟ้ามีผลกระทบในวงกว้างมาก

2. การติดตั้งที่บริษัทกำหนดกลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่าอาจไม่เหมาะสม

3. ไม่มีการติดตั้งเครื่องดักจับก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ โดยเพราะบริษัทเห็นว่าถ่านหินมีองค์ประกอบของกำมะถันต่ำไม่เกินร้อยละ 43 และปล่อยภายใต้มาตรฐาน ซึ่งกลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่าการปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์นั้นมีผลต่ออุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเพราะพืชและสัตว์จะคงทนต่อพิษน้อยมาก ซึ่งการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้มาตรฐานเดียวกันไม่อาจเห็นผลกระทบต่อสิ่งเหล่านี้ที่แท้จริงได้

โดยสรุปในการให้เหตุผลในประเด็น EIA กับการอนุมัติของ สผ. ที่เกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดนั้นกลุ่มรักษ์ฯ เห็นว่าบริษัทและผู้อนุมัติไม่ให้คุณค่าและความสำคัญต่ออุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และนอกจากนี้ สผ. เคยจ้างมหาวิทยาลัยมหิดลศึกษาและวางแผนจัดการที่จะรักษาที่แห่งนี้เอาไว้ แต่เมื่อมาเกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้าบ่อนอก จึงละเลยการศึกษาผลกระทบอย่างจริงจังและตรวจสอบอย่างรอบคอบ จึงทำให้ EIA ไม่ได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนที่จะมีการอนุมัติ จากของ สผ.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน

6.1.3.2 ปลาวาฬบรูด้า

กลุ่มรักษ์ฯ นำข้อมูลจากการศึกษาของนักวิชาการด้านทรัพยากรทางทะเล ได้แก่ ดร. ชวลิต วิทยานนท์ และ ดร. ธรณ์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ที่พบว่า ปลาวาฬเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม อยู่ในน่านน้ำไทยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปลาวาฬมีฟัน และปลาวาฬชี่กรอง สำหรับปลาวาฬที่พบในตำบลบ่อนอกมีลักษณะสันตรงหัว 3 สัน ชื่อว่า ปลาวาฬบรูด้าซึ่งเป็นปลาวาฬชี่กรองหาอาหารด้วยการกรองน้ำ²⁰ มาเป็นเหตุผลในการเคลื่อนไหวคัดค้าน และนำข้อมูลจากการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมในหนังสือ “Wild Mammals in Thailand” จัดว่าปลาวาฬบรูด้าเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ซึ่งในข้อมูลใช้คำว่า “วาฬชิตั้ง”²¹ แต่จากรายงานใน EIA ในหัวข้อนิเวศวิทยาชายทะเลของโรงไฟฟ้าบ่อนอกนั้น กลุ่มรักษ์ฯ ท้องถิ่นบ่อนอกเห็นว่าไม่ได้ระบุถึงปลาวาฬบรูด้าแต่ประการใด ซึ่งส่งผลให้การรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่ครอบคลุม โดยกลุ่มรักษ์ฯ ได้เริ่มเคลื่อนไหวประเด็น EIA ส่วนที่เกี่ยวกับปลาวาฬบรูด้าอย่างจริงจังในช่วง พ.ศ. 2544 “เรื่องปลาวาฬ เราได้เคลื่อนไหวจริงจังใน พ.ศ. 2544 หลังจากที่ชาวบ้านได้เห็นปลาวาฬในทะเลบ่อนอกติดต่อกันหลายสัปดาห์ ทั้ง ๆ ที่เมื่อก่อนชาวบ้านก็เห็นเป็นประจำ แต่เมื่อทราบว่าไม่มีระบุใน EIA จึงเอาประเด็นนี้มาต่อสู้ด้วย”²² ประกอบกับการนำผลการวิจัยของกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมที่สั่งให้มีการศึกษาใหม่มาเป็นข้อมูลในการคัดค้านปลายปี 2544

6.1.3.3 ที่ดินบริเวณพื้นที่โครงการและชายฝั่งทะเลหน้าโครงการ

จาก EIA กล่าวว่า ที่ดินบริเวณพื้นที่โครงการและชายฝั่งทะเลหน้าโครงการมีความเชื่อมโยง²³ ในประเด็นต่อไปนี้ ระบุว่า

(3.3.1) “สภาพดินในพื้นที่รอบ ๆ ขาดความอุดมสมบูรณ์เมื่อเปรียบเทียบกับดินในพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

²⁰ <http://www.talaythai.com>

²¹ คณะทำงานกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, “รายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนของโรงไฟฟ้าบ่อนอก ฉบับสมบูรณ์,” (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

²² สัมภาษณ์, เจริญ วัคค์อักษร, ประธานกลุ่มรักษ์ฯ ท้องถิ่นบ่อนอก, 9 ธันวาคม 2546.

²³ กลุ่มรักษ์ฯ ท้องถิ่นบ่อนอก, “ข้อมูล EIA โรงไฟฟ้าบ่อนอก,”

(3.8.8.1)(4.6.6.1 ข)หัวข้อนิเวศวิทยาน้ำจืด ระบุถึงสภาพของคลองคอกข้างว่า “คลองคอกข้างซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของพื้นที่โครงการดูเหมือนว่าจะไม่มีความอุดมสมบูรณ์แต่อย่างใด เนื่องจากเป็นแหล่งรองรับน้ำเสียจากนาทุ่งในบริเวณปากคลอง” และ “คลองทั้งสองที่อยู่ใกล้กับพื้นที่โครงการขาดความอุดมสมบูรณ์รวมทั้งไม่มีแพลงตอน ปลา สัตว์น้ำ และสัตว์หน้าดินที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ในแหล่งน้ำ”

(3.8.8.2) นิเวศวิทยาชายฝั่งทะเล ระบุว่า “พื้นที่ป่าชายเลนในบริเวณที่ตั้งโครงการมีขนาดเล็กและมีสภาพเสื่อมโทรม อีกทั้งยังมีปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนอย่างรุนแรงในบริเวณคลองคอกข้างและคลองชายธง พันธุ์ไม้ที่พบในบริเวณนี้ได้แก่ โกงกางใบใหญ่ แลเสมขาว”

ดังนั้นในประเด็นที่กล่าวถึงมีความเสื่อมโทรมนั้นกลุ่มบริษัทฯ ได้ให้เหตุผลในการต่อต้านกล่าวคือ

1.ด้านนิเวศวิทยาชายฝั่ง

-ไม่มีข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของชายฝั่ง โดยเฉพาะตรงจุดหน้าโครงการซึ่งได้รับการยืนยันจากชาวประมงว่าบริเวณชายฝั่งทะเลหน้าโครงการเป็นจุดที่ชาวประมงจับปลาได้จำนวนมาก

-คลองคอกข้างยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อย่างมากแม้จะไม่มีขนาดที่ถือได้ว่าเป็นความสมบูรณ์ระดับประเทศแต่มีความสำคัญกับระดับท้องถิ่นมาก และการยังมีป่าชายเลนที่สมบูรณ์อยู่นั้นก็หมายถึงการมีความหลากหลายทางชีวภาพที่สูงมากด้วยแต่ไม่มีการกล่าวถึงใน EIA

6.1.4 ความจำเป็นของโครงการ

สำนักงานนโยบายพลังงานแห่งชาติและ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้ผลักดันโรงไฟฟ้าถ่านหินด้วยการให้เหตุผลถึงความจำเป็นของโครงการ เนื่องจากต้องดำเนินการตามนโยบายการจัดหาพลังงานของไทยที่ 1) ต้องมีแหล่งสำรองพลังงานที่มีปริมาณเพียงพอและแน่นอน เพื่อความมั่นคงในการจัดหา 2) ต้องมีการกระจายแหล่งของพลังงานและชนิดของพลังงาน เพื่อลดความเสี่ยง โดยหลีกเลี่ยงการพึ่งพาพลังงานจากแหล่งเดียวหรือชนิดเดียว 3) ต้องมีราคาที่เหมาะสมเพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำ 4) ต้องเป็นพลังงานที่สะอาด ก่อให้เกิดมลพิษน้อย หรืออาจจะเป็นพลังงานที่ไม่สะอาดแต่มีเทคโนโลยีที่ควบคุมมลพิษได้ 5) ต้องใช้ทรัพยากรพลังงานภายในประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเหมาะสมสำหรับคุณค่าของทรัพยากร²⁴ แต่กลุ่มบริษัทฯ ให้เหตุผลว่าไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินโครงการเนื่องจาก เห็นว่าสพช. มีการบิดเบือนข้อเท็จจริงและตัวเลข

²⁴พงษ์เทพ พิณยตินิติศาสตร์, “นโยบายสาธารณะด้านพลังงานในสังคมไทย: ฉนวนความขัดแย้งทางสังคม,” วารสารพลังงาน 4 (2543): 53 – 56.

ด้านพลังงานของประเทศ ให้เข้าใจว่าโรงไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อภาคพลังงานของประเทศในอนาคต

ด้วยเหตุนี้กลุ่มบริษัทฯ จึงเริ่มคัดค้านด้วยการยื่นหนังสือและชุมนุมประท้วงเกี่ยวกับการไม่มีความจำเป็นในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอก หลังจากได้รับข้อมูลจากสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับปริมาณสำรองไฟฟ้าของประเทศมีปริมาณเพียงพอ²⁵ ในช่วงปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2542 ทำให้กลุ่มบริษัทฯ เคลื่อนไหวคัดค้านประเด็นนี้เรื่อยมา แต่ทางรัฐบาลเห็นว่าโครงการยังคงมีความจำเป็นในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อความเพียงพอในการใช้โดย ทาง กฟน. ได้ออกมาชี้แจงว่าปี 2543 อากาศร้อนและยอดการใช้ไฟฟ้าสูงในเดือนเมษายน²⁶ ทำให้ต้องมีการทบทวนการพยากรณ์ความต้องการใช้ไฟฟ้าใหม่เพื่อไม่ให้เกิดไฟฟ้าตกและดับ สฟช. จึงเห็นด้วยในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อไม่ให้สำรองไฟฟ้าในระบบต่ำกว่า 25 เปอร์เซ็นต์²⁷ และยืนยันตามนโยบายเดิม โดยได้สร้างความมั่นใจให้บริษัทมากขึ้นส่งผลให้เวลาต่อมาบริษัทลานนา ลิกไนต์ จำกัดและบริษัทผลิตไฟฟ้า จำกัด เพิ่มหุ้น เป็นจำนวนเงิน 50 ล้านบาท²⁸ จนในที่สุดรัฐบาลได้อนุมัติก่อสร้างโรงไฟฟ้า ด้วยมติรัฐมนตรี 10 ตุลาคม 2543 ส่วน สฟช. ยังคงออกมาให้ข้อมูลด้านปริมาณไฟฟ้าสำรองที่เหลือเพียง 40 กว่าเปอร์เซ็นต์ และจะลดเหลือ 10 เปอร์เซ็นต์อีก 5 ปีข้างหน้า²⁹ เป็นผลให้นักวิชาการนำโดย นายเดชรินทร์ สุขกำเนิด จากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา กล่าวว่า ปริมาณไฟฟ้า 40 กว่า เปอร์เซ็นต์นั้นเกินความจำเป็น³⁰ ดังนั้น กลุ่มบริษัทฯ ได้คัดค้านในประเด็นความจำเป็นของโครงการด้วยเหตุผลต่อไปนี้ คือ

6.1.4 .1 ประเด็นเกี่ยวกับความมั่นคงของระบบพลังงานไฟฟ้าจะถึงขั้นวิกฤติถ้าขาดโรงไฟฟ้าทั้งสองโรงนี้โดย สฟช. ให้เหตุผลว่า

“กำลังไฟฟ้าสำรองจะลดลงเหลือเพียง 2.35% จากระดับ 15 % ที่ตั้งไว้เป็นมาตรฐาน ในปี พ.ศ. 2550 ถ้ามีการยกเลิกโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินของบริษัทกัลฟ์เพาเวอร์ เจเนอเรชัน จำกัด และ ยูเนียนเพาเวอร์ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด รวมถึง บีแอลซีพี(ที่ระยอง)อีก 1 โรง” กลุ่มบริษัทฯ ให้เหตุผลว่า “ไม่มีความจำเป็นทางด้านการรักษาความมั่นคงทางด้านพลังงาน เพราะยังมีทางเลือกอื่นในการเพิ่มกำลังการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการในอีก 8 ปีข้างหน้าเป็นอย่างน้อย

²⁵ สมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, “เรื่องให้ยกเลิกสร้างโรงไฟฟ้าในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์,” 29 ธันวาคม 2542.

²⁶ ข่าวสด, 5 เมษายน 2543.

²⁷ ข่าวสด, 25 เมษายน 2543.

²⁸ ข่าวหุ้น, 18 กันยายน 2543.

²⁹ สยามรัฐ, 14 ตุลาคม 2543.

³⁰ ไทยโพสต์, 20 ตุลาคม 2543.

6.1.4. 2 ประเด็นเกี่ยวกับถ่านหินเป็นสิ่งจำเป็นในการกระจายความเสี่ยงด้านเชื้อเพลิง และลดการพึ่งพาก๊าซธรรมชาติมากเกินไป โดย สพช. ให้เหตุผลว่า

“ประเทศไทยพึ่งพาก๊าซธรรมชาติในการผลิตกระแสไฟฟ้ามากเกินไป คือ 71% ซึ่งจะสูงขึ้นไปอีกถึง 83 % ซึ่งเป็นระดับที่มีความเสี่ยง ถ้ายกเลิกโครงการของบริษัทกอล์ฟ ฯ และยูเนี่ยน ฯ จึงมีความจำเป็นต้องมีโรงไฟฟ้าถ่านหินเพื่อลดความเสี่ยงจากราคาก๊าซธรรมชาติ” แต่กลุ่มบริษัท ฯ ให้เหตุผลว่า “ทั้งสองโครงการไม่ได้ช่วยกระจายความเสี่ยงด้านเชื้อเพลิงอย่างมากอย่างที่อ้าง เพราะการตัดสินใจที่ผิดพลาดของรัฐบาลที่ผ่านมา ๆ มา ที่ไปเซ็นด์ซื้อก๊าซมากเกินไปทำให้ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากต้องใช้ก๊าซนั้นเพื่อลดภาระ “ เทค ออร์ เพย์” ให้เหลือน้อยที่สุด การสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินเพิ่มขึ้นมาอีกจะยิ่งเพิ่มความเสี่ยงให้ประเทศไม่สามารถใช้ก๊าซปริมาณสิ้นเกินที่เราจ่ายเงินไปแล้วได้ ถ้ามีความจำเป็นต้องเพิ่มกำลังการผลิตจริง ซึ่งเป็นไปได้ยาก พลังงานทดแทนอย่างชีวมวลก็เป็นการกระจายความเสี่ยงด้านเชื้อเพลิงได้ดีกว่า เนื่องจากราคาถ่านหินผูกกับราคาก๊าซมากกว่าชีวมวล”

6.1.4 .3 ประเด็นเกี่ยวกับเชื้อเพลิงของไฟฟ้าจากถ่านหินราคาถูกกว่า โดย สพช. ให้เหตุผลว่า

“ถ่านหินจะถูกกว่าก๊าซธรรมชาติมากกว่าเพราะราคาก๊าซ ปตท. คือ 140 บาทต่อล้าน บีทียู ขณะที่ถ่านหินแค่ 60 บาทต่อล้าน บีทียู และต้นทุนการผลิตกระแสไฟฟ้าจากก๊าซโดยผู้ผลิตกระแสไฟฟ้าอิสระ(IPP) โดยเฉลี่ยตลอดอายุโครงการ 25 ปี คือ 1.99 บาทต่อกิโลวัตต์-ชั่วโมง เทียบกับแค่ 1.85 บาท /กว.-ชั่วโมงของโรงไฟฟ้าถ่านหินทั้ง 2 โครงการตลอดจนไฟฟ้าที่ผลิตจากถ่านหิน 0.65 บาท/กว.-ชม. ขณะที่ก๊าซ 1.24 บาท /กว.-ชม. ดังนั้นถ้าไม่มีโรงไฟฟ้าถ่านหินเอกชน ค่าไฟฟ้าจะขึ้นมาก” สำหรับในกรณีนี้ กลุ่มบริษัท ฯ ให้เหตุผลว่า “การผลิตไฟฟ้าจากถ่านหินไม่ได้ถูกอย่างที่กล่าวอ้าง การลงทุนที่ปลอดภัยเพราะมีสัญญาประกันราคาตลอดอายุโครงการ ผลตอบแทนสูงและการใช้ถ่านหินนำเข้าหมายความว่าไฟฟ้าจากบริษัทกอล์ฟ ฯ และยูเนี่ยน ฯ จะแพงกว่าไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าถ่านหินในด้าแม่เมาะ ยิ่งกว่านั้น ถ้ารวมรวมต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมและสังคมเข้าด้วย ไฟฟ้าจากถ่านหินจะแพงกว่าก๊าซและชีวมวลมาก”

ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว กลุ่มบริษัท ฯ จึงเสนอให้มีการยกเลิกโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกแล้วจ่ายค่าปรับแทนซึ่งจะถูกกว่าการต้องจ่ายหลายแสนล้านบาทในภายหลัง นอกจากนี้ยังเสนอยุทธศาสตร์ด้านพลังงานแนวใหม่ของรัฐบาลโดยการไม่มีการระบุถึงโครงการ IPP ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การนำเสนอแนวทางการผลิตพลังงานไฟฟ้าของไทยของกลุ่มบริษัท ฯ

แหล่งพลังงานทางเลือก	ศักยภาพ(MW)
ผู้ผลิตไฟฟ้ารายย่อย(SPP-กำลังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาคัดเลือกจาก สพช. และกฟผ.)	300
การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือ Demand –side management (DSM)	2,200
การปรับปรุงโรงไฟฟ้าเก่าของ กฟผ. (Repowering)	4,300
โรงไฟฟ้าชีวมวล	3,000
ขยายกำลังผลิต โรงไฟฟ้าราชบุรี	1,000
Total	10,800

6.1.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย

กลุ่มบริษัทท้องถิ่นเห็นว่าโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก ไม่ได้ให้ประชาชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการตั้งแต่เริ่มต้นในด้านการวางแผนภาคพลังงาน การทำประชาพิจารณ์ การทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

สำหรับการทำประชาพิจารณ์ รัฐบาลไม่ได้ให้มีส่วนร่วมกลุ่มบริษัท ฯ จึงได้เรียกร้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เช่น การคัดค้านร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์ ฯ บ้านกรูดในวันที่ 20 ตุลาคม³¹ และ 17 พฤศจิกายน 2540³² แต่ไม่ได้รับการตอบสนอง เพราะเวลาต่อมารัฐบาลได้กำหนดให้มีการทำประชาพิจารณ์กลุ่มบริษัท ฯ ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม จึงยื่นจดหมายเปิดผนึกถึง นายชวน หลีกภัยและนายสชาติโพธิวิหก ในวันที่ 9 มีนาคม 2542 ว่าหากจะทำประชาพิจารณ์ต้องยกเลิกสัญญาและ EIA ตลอดจนใบอนุญาตทั้งหมด³³ และในวันที่ 8 เมษายน 2542 กลุ่มบริษัท ฯ และกลุ่มอนุรักษ์ ฯ บ้านกรูดพร้อมด้วยกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน จึงได้ร่วมกันเรียกร้อง³⁴ อีกครั้ง โดยให้คณะกรรมการลาออกและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์³⁵ และยังคงต้องการมี

³¹ สัมภาษณ์ , จินตนา แก้วขาว , ประธานกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บ้านกรูด, 18 สิงหาคม 2546.

³² ไทยโพสต์ , 10 ธันวาคม 2541.

³³ มติชน, 30 เมษายน 2545.

³⁴ ข่าวสด , 9 เมษายน 2542.

³⁵ ข่าวสด, 9 เมษายน 2542.

ส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์ โดยต่อมาได้ออกแถลงการณ์ในวันที่ 23 พฤษภาคม 2542 เป็นการทำประชาพิจารณ์เลยขั้นตอนมาแล้ว หากให้มีการร่วมทำประชาพิจารณ์จะต้องยกเลิกสัญญา ใบอนุญาตต่าง ๆ และต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในครั้งนี้อย่าง¹⁶ แต่เนื่องจากรัฐบาลปฏิเสธข้อเรียกร้องทั้งหมด กลุ่มรักษ์ฯ จึงนำประเด็นดังกล่าวมาคัดค้านโรงไฟฟ้าต่อไป¹⁷

6.1.5.1 กลุ่มรักษ์ฯ ให้เหตุผลว่า การจัดทำประชาพิจารณ์ไม่ได้เป็นไปตามกฎหมายที่ว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับประชาชนหรือชุมชนท้องถิ่นต้องจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์” เพราะว่าการโรงไฟฟ้าที่เกิดขึ้นมาจากแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้และภาคตะวันตกและนโยบายกระจายการผลิตไฟฟ้าสู่ภาคเอกชน หรือ IPP ไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ด้วยการทำประชาพิจารณ์ตั้งแต่แรก ไม่ว่าจะเป็แผนการพัฒนาพื้นที่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องเป็นอุตสาหกรรมหรือไม่ สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สพช. กฟผ. ไม่ได้มีการสอบถามจากประชาชน ในส่วนของนโยบาย IPP รัฐบาลไม่ได้ให้ประชาชนรับฟังและแสดงความคิดเห็น ตั้งแต่ การมีมติกรม. พ.ศ. 2535 การประกาศรับซื้อไฟฟ้าจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน และคัดเลือกคณะกรรมการประเมินและคัดเลือกโครงการ IPP

6.1.5.2 กลุ่มรักษ์ฯ ให้เหตุผลว่าไม่ได้ทำประชาพิจารณ์ก่อนการตัดสินใจโครงการ เพราะว่าการได้ผ่านการเซ็นต์สัญญากำหนดสถานที่ตั้งและชนิดของเชื้อเพลิง โรงไฟฟ้าได้รับอนุญาตให้ใช้ที่สาธารณะ สผ. ได้ผ่านความเห็นชอบในรายงาน EIA ประกอบกับการที่ กฟผ. ได้แก้ไขสัญญาโรงไฟฟ้าโดยการเลื่อนระยะเวลาการส่งไฟฟ้าเข้าสู่ระบบให้กับ กฟผ. อีก 13 เดือน โดยที่ กฟผ. ต้องเพิ่มตัวเลขของค่าความพร้อมจ่ายให้กับบริษัททั้งสองขึ้นอีก 3 เปอร์เซ็นต์ โดยที่ยังไม่ทราบผลการทำประชาพิจารณ์

6.1.5.3 กลุ่มรักษ์ฯ ให้เหตุผลว่าไม่ได้เป็นไปตามกฎหมายที่ว่า เมื่อมีคำสั่งให้จัดประชาพิจารณ์ ต้องเสนอรายชื่อบุคคลที่จะเข้ามาเป็นกรรมการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รู้และแสดงความคิดเห็นต่อรายชื่อดังกล่าว และหากมีการคัดค้านรายชื่อก็ต้องสรรหากรรมการใหม่จนกว่าจะเป็นที่ยอมรับของทั้ง 2 ฝ่าย เพราะได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2542 ซึ่งกลุ่มรักษ์ฯ ได้ทราบในภายหลัง ประกอบกับเมื่อกลุ่มรักษ์ฯ ทราบรายชื่อกรรมการทั้งสองท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการได้แก่ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต และดร.ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ จึงมีการคัดค้านแต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการให้เป็นที่ยอมรับ(ต่อมาภายหลัง ดร. ทองโรจน์ได้ลาออกจากคณะกรรมการประชาพิจารณ์)

¹⁶กลุ่มรักษ์ฯท้องถิ่นบ่อนอก , “แถลงการณ์ ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2542,”

¹⁷กลุ่มรักษ์ฯท้องถิ่นบ่อนอก, “ปัญหาการทำประชาพิจารณ์โครงการโรงไฟฟ้าบ้านกรูดและโรงไฟฟ้าบ่อนอก ,”

6.1.5.4 กลุ่มรักษ์ฯ ให้เหตุผลว่า ไม่ได้เป็นไปตามกฎหมายที่ว่า หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการ ต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบก่อนวันจัดทำประชาพิจารณ์ เพราะหน่วยงานของรัฐไม่ได้มีการเปิดเผยสัญญาให้ฝ่ายคัดค้านทราบ และรัฐบาลไม่ได้นำข้อมูลที่สมัชชาองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมได้ยื่นให้คณะกรรมการประชาพิจารณ์เพื่อเป็นข้อมูลศึกษาก่อนการทำประชาพิจารณ์

นอกจากนี้ยังมีข้อสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ว่า “ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาภูมิภาคและการวางแผนภาคพลังงาน ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายของผลกระทบจากการดำเนินโครงการ”³⁸ และคณะอนุกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนกับคณะอนุกรรมการประสานงานด้านทรัพยากรธรรมชาติ การทุจริต คอร์รัปชันและคุ้มครองผู้บริโภค เห็นว่า “ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการ”³⁹

ดังนั้นจะเห็นว่า เมื่อรัฐบาลปฏิเสธการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยวิธีประชาพิจารณ์ กลุ่มรักษ์ฯ จึงได้นำประเด็นการไม่มีได้มีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจโครงการและการนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานของรัฐมาเป็นเหตุผลในการคัดค้านโรงไฟฟ้า เพื่อให้มีการยกเลิกโครงการตลอดมา

6.1.6 สัญญา

กลุ่มรักษ์ฯ ได้นำประเด็นเกี่ยวกับการให้มีการยกเลิกสัญญาโรงไฟฟ้าตั้งแต่มีการเซ็นสัญญาในวันที่ 22 ธันวาคม 2540⁴⁰ ทั้งยื่นหนังสือและชุมนุมประท้วงในพื้นที่และส่วนกลาง แต่ไม่ได้รับความสนใจ จนกระทั่งเมื่อการไฟฟ้าฝ่ายผลิตพยายามผลักดันโครงการตลอดเวลาทั้ง ๆ ที่ปริมาณไฟฟ้าสำรองของประเทศมีมากเกินความจำเป็นและผลกระทบการใช้ค่าไฟฟ้าที่สูงขึ้นแก่ประชาชน ทำให้กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนได้ตั้งคณะทำงานตรวจสอบค่าไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย จนมีข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องประเด็นสัญญาอย่างจริงจัง และกลุ่มรักษ์ฯ ได้ร่วมกันเคลื่อนไหวร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรต่าง ๆ ในปลายปี 2544 และต้นปี 2545 ทั้งขอความช่วยเหลือจากสภาทนายความ และเป็นผลสำเร็จเมื่อนายจาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีประจำ

³⁸ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, “ข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อรัฐบาล กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจากถ่านหิน หินกรูด – บ่อนอก และโครงการท่อก๊าซและโรงแยกก๊าซ ไทย- มาเลย์,”

³⁹ เดลินิวส์, 5 มกราคม 2545.

⁴⁰ www.prachachon.net

สำนักนายกรัฐมนตรีตรวจสอบภายหลังพบว่าการทำสัญญาดังกล่าวรัฐบาลโดยเฉพาะ กฟผ. ได้ทำสัญญารับประกันให้แก่บริษัทส่งผลให้รัฐบาลเสียเปรียบ ซึ่งหากมีการยกเลิกสัญญารัฐบาลต้องจ่ายเงินให้แก่บริษัทเอกชน ประมาณ 8,000 ล้านบาท⁴¹ ด้วยเหตุนี้กลุ่มบริษัทฯ ได้นำประเด็นการเสียเปรียบในการทำสัญญาระหว่าง กฟผ. และบริษัท กัลฟ์ฯ ที่หลายฝ่ายได้นำเสนอในประเด็นต่อไปนี้

กลุ่มบริษัทฯ ให้เหตุผลว่า “รัฐบาลต้องจ่ายเงินให้แก่บริษัทเป็นระยะเวลา 25 ปี ตามข้อกำหนดในสัญญาเป็น 2 ส่วน คือ 1) ค่าความพร้อมจ่ายพลังงานไฟฟ้า (Availability Payment: AP) ซึ่ง กฟผ. ต้องจ่ายค่าความพร้อมจ่ายให้แก่บริษัทในการลงทุนก่อสร้างและรักษาโรงไฟฟ้าให้อยู่ในสภาพที่จะจ่ายไฟฟ้าได้ตามที่กำหนดไม่ว่า กฟผ. จะสั่งให้เดินเครื่องจ่ายไฟฟ้าหรือไม่ก็ตาม 2) ค่าพลังงานไฟฟ้า (Energy Payment: EP) เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินเครื่องผลิตไฟฟ้า คิดตามหน่วยพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจริง”⁴² รัฐบาลต้องจ่ายให้แก่เอกชนตามข้อตกลงนี้ตลอดระยะเวลาที่มีการแก้ไขเงื่อนไขสัญญาจำนวน 3 ครั้ง ตามตารางดังต่อไปนี้⁴³

ตารางที่ 9 ข้อเสนอขอขยายเวลาเริ่มจ่ายไฟฟ้าของบริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชัน จำกัด

ข้อเสนอขอขยายเวลาเริ่มจ่ายไฟฟ้าของบริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชัน จำกัด ต่อ กฟผ. 3 ครั้ง					
ครั้งที่	ระยะเวลาที่เลื่อน	วันแก้ไขสัญญา	ผู้ขอขยายเวลา	เหตุที่ขอเลื่อน	เหตุผลในกรณีที่มีการเพิ่มค่าความพร้อมจ่าย
1	12 เดือน	30 เม.ย. 2542	กฟผ. และ สฟช.	เพื่อเลื่อนวันเริ่มต้นจำหน่ายไฟฟ้าเข้าระบบให้เหมาะสมกับระดับกลับผลิตสำรองในระบบที่สูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน อันเนื่องจากผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ	เป็นผลจากการดำเนินการตามมติ กพข. ครั้งที่ 1/2542 (ครั้งที่ 67) เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2542 ที่มอบหมายให้ กฟผ. และ สฟช. คิดตามความคืบหน้าของโครงการ IPP และ SPP อย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะกำหนดการจ่ายไฟฟ้าตามสัญญา และให้

⁴¹ แนวหน้า , 8 มกราคม 2545.

⁴² www.prachachon.net

⁴³ กรุงเทพธุรกิจ , 2 มกราคม 2545

					กฟผ. และ สฟช. ร่วมกันพิจารณาเลือวันเริ่มต้นจำหน่ายไฟฟ้าเข้าระบบได้เป็นรายๆ ไป ตามความเหมาะสมโดยคณะกรรมการ กฟผ. ได้พิจารณาให้เพิ่มค่าความพร้อมจ่ายเพื่อเป็นค่าชดเชยภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของบริษัท
2	12 เดือน	22 ก.พ. 2543	บริษัท	บริษัทให้เหตุผลว่า โครงการต้องประสบความล่าช้าเนื่องจากการจัดทำประชาพิจารณ์โครงการ จึงได้ร้องขอค่าความพร้อมจ่ายที่เพิ่มขึ้นเพื่อบรรเทาผลกระทบด้านต้นทุนจากเหตุความล่าช้าที่เกิดขึ้นกับบริษัท	เนื่องจากกำลังผลิตสำรองในระบบยังคงสูงอยู่ คณะกรรมการ กฟผ. จึงได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นอัตราที่เหมาะสม และคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับภาระต้นทุนทางการเงินของเงินค่าความพร้อมจ่ายที่ กฟผ. จะต้องจ่ายตลอดอายุสัญญา ซึ่งลดลงเมื่อมีการเลื่อนโครงการออกไป
3	12 เดือน	22 ม.ค.2544	บริษัท	บริษัทให้เหตุผลว่า โครงการต้องล่าช้าเนื่องจากความล่าช้าในการได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานรัฐ	การขยายเวลาโครงการครั้งนี้ คณะกรรมการ กฟผ. มีมติพิจารณาไม่อนุมัติให้เพิ่มค่าความพร้อมจ่าย

โดยจะเห็นว่าบริษัทไม่ต้องแบกภาระความเสี่ยงในทางธุรกิจ ขณะที่รัฐบาลต้องรับภาระจ่ายต้นทุนและกำไรของบริษัท ซึ่งกลุ่มบริษัท ฯ นำเหตุผลด้านภาระที่รัฐบาลต้องจ่ายทั้งหมดและการที่ประชาชนทั่วประเทศต้องจ่ายด้วยการเก็บจากค่าไฟฟ้า นั่นที่สุดแล้วต้องมีการแก้ไขในสัญญา จึงจะทำให้มีการยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอก

6.1.7 สิทธิตามรัฐธรรมนูญ

ในการคัดค้านระยะแรก กลุ่มรักษ์ฯ ยังไม่เข้าใจในประเด็นสิทธิของชุมชนในด้านการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อได้เรียนรู้ในการต่อสู้ระยะหนึ่งได้ตระหนักสิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น มาตรา 46 56 59 และมาตรา 290 ซึ่งได้รับความรู้การแลกเปลี่ยนในกลุ่มรักษ์ฯ เองและการแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่น ๆ ภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชนด้านต่าง ๆ โดยจะเห็นได้ว่าได้เรียกร้องในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญมาตรา 46, 56 ในเหตุการณ์ 8-10 ธันวาคม 2541

พิจารณาแล้วเห็นได้ว่าเหตุผลที่กลุ่มรักษ์ฯ ได้นำมาประมวลเป็นประเด็นคัดค้านนั้นเป็นข้อมูลที่ได้จากฝ่ายต่าง ๆ และได้นำมาใช้ในแต่ละสถานการณ์ ดังเจริญ วัคอักษร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “เรานำเรื่องต่าง ๆ ในแต่ละช่วง เช่น EIA สิทธิ พลังงานสำรอง สัญญา ฯลฯ มาปรับใช้ให้เท่าทันและนำองค์กรภายนอกมาช่วยเสริม”⁴⁴

6.2 ผลการคัดค้านของกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก

6.2.1 สมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย

ในสมัย พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มรักษ์ฯ ได้ยื่นหนังสือคัดค้านโรงไฟฟ้าบ่อนอกหลายครั้งที่ผ่านมาใน พ.ศ. 2540 จนมีการปิดถนนในวันที่ 25 กรกฎาคม 2540 นั้น ไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายโรงไฟฟ้าบ่อนอก จึงทำให้กลุ่มรักษ์ฯ เคลื่อนไหว เรื่อยมา ด้วยการร่วมกับ องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูด และเครือข่ายอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วงแรกนั้น สำนักงานประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้พยายามหาวิธีการในการยุติปัญหาความขัดแย้งด้วยการมีหนังสือถึงคณะกรรมการกฤษฎีกาลงวันที่ 2 ตุลาคม 2541 เพื่อให้ฝ่ายสนับสนุนโครงการปฏิบัติตามขั้นตอนทางกฎหมาย ทั้งพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการร่วมในกิจการของรัฐ และรัฐธรรมนูญ การดำเนินการของสำนักงานจังหวัดตามที่กลุ่มรักษ์ฯ เรียกร้องนี้ ถือว่าเป็นความสำเร็จระดับหนึ่งที่ทำให้ นโยบายเข้าสู่ระบบการเมือง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการคัดค้านช่วง 15

⁴⁴สัมภาษณ์ , เจริญ วัคอักษร , ประธานกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก, 9 ธันวาคม 2546.

มิถุนายน – 25 กรกฎาคม 2540 ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Dahl ที่ว่า อำนาจ คือ “หาก ก.มีอำนาจเหนือ ข.แล้ว ข. จะทำบางอย่างตามความต้องการของ ก. ซึ่งโดยปกติแล้ว ข. จะไม่ทำ”⁴⁵ กล่าวคือ รัฐบาลเริ่มรับรู้ประเด็นในการเรียกร้องของกลุ่มรักษ์ฯ ทำให้หน่วยงานของรัฐบาลดำเนินการแจ้งเรื่องไปสู่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อแก้ปัญหาค่าความขัดแย้ง ซึ่งเป็นใช้อำนาจมิตินึ่งหนึ่งของกลุ่มรักษ์ฯ

เช่นเดียวกัน ในปลายปี พ.ศ. 2541 เป็นการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่ไม่อยากดำเนินการตามการเรียกร้องของกลุ่มรักษ์ฯ ด้วยการกล่าวอ้างถึงการไม่มีอำนาจสั่งการใด ๆ ใน เหตุการณ์ประท้วงวันที่ 8-10 ธันวาคม 2541 ซึ่งเป็นการเรียกร้องให้รัฐบาลลงมาเจรจากับประชาชนในพื้นที่ เพื่อยกเลิกโครงการแต่ไม่มีตัวแทนของรัฐบาลมาเจรจา จึงทำให้มีการปิดถนนเกิดขึ้น การปิดถนนครั้งนี้ เป็นผลให้นายพินิจ จารุสมบัติรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ลงมาเจรจาและได้เซ็นหนังสือการยกเลิกการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ทำให้รัฐบาลทำตามข้อเรียกร้องของกลุ่มรักษ์ฯ ด้วยการเซ็นตั้ชื่อยอมยกเลิกโครงการทั้ง ๆ ที่ไม่ต้องการทำเช่นนั้น แต่เนื่องจากกระแสการคัดค้านในเหตุการณ์ครั้งนี้รุนแรง เพราะกลุ่มรักษ์ฯ และชาวบ้าน ที่เข้าร่วมในการชุมนุมประมาณ 10,000 คน ได้ขู่ว่าหากไม่ยกเลิกโครงการ จะปิดถนนจนกว่าจะมีผู้มีอำนาจในรัฐบาลการลงมาเจรจาแก้ปัญหาโรงไฟฟ้า นายพินิจจึงต้องยอมลงนามเซ็นตั้ชื่อยกเลิกโรงไฟฟ้า ซึ่งเป็นผลสำเร็จของกลุ่มรักษ์ฯ ระดับหนึ่ง แม้ว่าภายหลังนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกมาปฏิเสธการตกลงของนายพินิจก็ตาม

ช่วง พ.ศ. 2542 รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 15 มกราคม 2542 ให้มีการทำประชาพิจารณ์โรงไฟฟ้าบ่อนอกเพื่อแก้ปัญหาคัดค้านโรงไฟฟ้า ซึ่งอำนาจของรัฐบาลในขณะนั้นมีมากกว่ากลุ่มรักษ์ฯ โดยเห็นได้จากที่ แม็กกลุ่มรักษ์ฯ และพันธมิตร ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ฯ บ้านกรูด คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า และพรรคพืชแห่งประเทศไทย สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้คัดค้านการทำประชาพิจารณ์อย่างต่อเนื่อง แต่สำนักนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งที่ 19/2542 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2542 แต่งตั้งคณะกรรมการประชาพิจารณ์โครงการโรงไฟฟ้าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์⁴⁶ ให้มีการทำประชาพิจารณ์โรงไฟฟ้าบ่อนอกตั้งแต่วันที่ 10 – 12 กันยายน 2542 และได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้น อย่างไรก็ตามแม็กกลุ่มรักษ์ฯ ไม่มีอำนาจเพียงพอให้ยุติการทำประชาพิจารณ์ แต่มีผลให้คณะกรรมการประชาพิจารณ์ลาออกจำนวน 2 คน ได้แก่ นายทองโรช อ่อนจันทร์ ผู้อำนวยการสถาบันสิ่งแวดล้อม

⁴⁵Robert A. Dahl, “The Concept of Power ,” *Behavioral Science* , 11(July1957) : 201-215. อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว .พฤติกรรมการเมือง : ขอบข่ายทางทฤษฎี (กรุงเทพฯ ฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532), หน้า 158.

⁴⁶ <http://www.pub-law.net>

ไทย ซึ่งเป็นมีนายอานันต์ ปันยารชุนเป็นประธาน และนายนิพนธ์ สุวรรณวา นอกจากนี้ บริษัท กัลฟ์ อิเล็กตริก จำกัด(มหาชน) ได้ขอให้เลื่อนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าต่อ กฟผ. ในปลายเดือนเมษายน 2542 ออกไปอีก 1 ปี ซึ่งจากกำหนดเดิมจากใน พ.ศ. 2546 เลื่อนไปเป็น พ.ศ. 2547 เป็นผลให้ต้องชะลอการเซ็นสัญญาเงินกู้ที่จะต้องกู้มาจากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของญี่ปุ่น (JAPAN EXIM BANK) และธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าสหรัฐ (US EXIM BANK) ออกไปด้วย⁴⁷

เมื่อวิเคราะห์แล้ว กลุ่มบริษัท ๑ ใช้อำนาจ ที่เสนอโดย Robert A. Dahl คือ “หาก ก. มีอำนาจเหนือ ข. แล้ว ข. จะทำบางอย่างตามความต้องการของ ก. ซึ่งโดยปกติแล้ว ข. จะไม่ทำ”⁴⁸ เพราะกลุ่มบริษัท ๑ สามารถทำให้คณะกรรมการประชาพิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินลาออกไปจากการที่กลุ่มบริษัท ๑ ระดมทรัพยากรจากเครือข่ายต่าง ๆ ส่วนการเลื่อนโครงการของโรงไฟฟ้าฝ่ายผลิตให้แก่บริษัทในครั้งนี้เป็นการตัดสินใจที่ไม่มีการตัดสินใจ ตามที่ Peter Bachrach และ Morton Baratz กล่าวว่า การไม่ตัดสินใจเป็นการตัดสินใจอย่างหนึ่ง (Non-Decision Making as decision making)⁴⁹ นั่นคือ อนุญาตให้มีการเลื่อนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าในสัญญาของ กฟผ. แก่บริษัท กัลฟ์ ๑ ออกไปเพื่อกีดกันประเด็นทางการเมืองออกไป เนื่องจากช่วงหลังจกมีการกำหนดให้มีการจัดทำประชาพิจารณ์ของรัฐบาลแล้ว กลุ่มบริษัท ๑ พร้อมเครือข่ายได้คัดค้านรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดระยะเวลาเกือบ 8 เดือนก่อนวันกำหนดทำประชาพิจารณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นชัดว่าการที่กลุ่มบริษัท ๑ พอมิอำนาจอยู่ข้าง โดยนำประเด็นเกี่ยวกับคณะกรรมการประชาพิจารณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงไฟฟ้าประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำประชาพิจารณ์ ร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เพราะทำให้คณะกรรมการลาออกไป 2 คน และโครงการถูกเลื่อนออกไปอีก

การทำประชาพิจารณ์เสร็จสิ้นลงในวันที่ 10 กันยายน 2542 กลุ่มบริษัท ๑ เริ่มเคลื่อนไหวให้ยกเลิกโครงการอีกครั้งในวันที่ 28 ธันวาคม 2542 และ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 โดยไม่สนใจว่าผลการทำประชาพิจารณ์จะออกมาเช่นไร แต่รัฐบาลไม่ได้ตัดสินใจในวันประชุมคณะรัฐมนตรีทั้งวันที่ 28 ธันวาคม 2542 และ 1 กุมภาพันธ์ 2543 โดยอ้างว่าต้องรอผลการทำประชาพิจารณ์โรงไฟฟ้าหินกรูดในวันที่ 24 – 25 กุมภาพันธ์ 2543 เสียก่อน

วิเคราะห์ได้ว่ารัฐบาลไม่ได้ตัดสินใจในช่วงดังกล่าวเนื่องจากกระแสการคัดค้านโรงไฟฟ้ารุนแรงมาก ดังนั้น การที่รัฐบาลไม่นำประเด็นดังกล่าวเข้าสู่ที่ประชุมเป็นการใช้อำนาจมิติที่สอง คือ

⁴⁷ แนวหน้า , 27 ธันวาคม 2542.

⁴⁸ Robert A. Dahl, “The Concept of Power ,” *Behavioral Science* , 11(July1957) : 201-215. อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว .พฤติกรรมการเมือง : ขอบข่ายทางทฤษฎี (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532), หน้า 158.

⁴⁹ Steven Lukes, “ Power: A Radical View,” in *Power: Critical Concept*. ed. John Scott (London: Routledge, 1994), pp.233-268.

การไม่ตัดสินใจ ตามที่ Peter Bachrach และ Morton Baratz กล่าวว่า การไม่ตัดสินใจเป็นการตัดสินใจอย่างหนึ่ง (Non-Decision Making as decision making)⁵⁰ ทั้งนี้เพื่อกันประเด็นทางการเมืองไม่ให้เข้าสู่กระบวนการทางการเมือง ซึ่งจะเป็นผลดีที่จะไม่ให้เกิดความรุนแรงตามมาโดยอ้างถึงต้องรอพิจารณาผลการประชาพิจารณ์โรงไฟฟ้าหินกรูด แต่การดำเนินการของรัฐบาลโดยนายสาวิตรี โปธิวิค ครั้งนี้อาจเป็นไปตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้นที่ว่า ต้องการกันประเด็นร้อนทางการเมืองเพื่อไม่ให้ปัญหาใหญ่โต โดยซื้อเวลาให้กลุ่มรักษ์ฯ และพันธมิตรมีกระแสอ่อนลงกว่าเดิม

ก่อนถึงวันประชุมคณะรัฐมนตรีในวันที่ 10 ตุลาคม 2543 กลุ่มรักษ์ฯ ได้ขู่ว่าจะระดมชาวบ้าน มาฟังผลการประชุมที่สี่แยกบ่อนอก ส่วนทางด้าน คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม ภูมิสถา และ สพร. กฟผ. ได้ยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี⁵¹ เมื่อถึงในวันที่ 10 ตุลาคม 2543 ได้ส่งตัวแทนยื่นหนังสือต่อรัฐบาลและได้ระดมคนจำนวน 300 คน เพื่อฟังผลการประชุม⁵² ที่ประชุมนำผลการทำประชาพิจารณ์โรงไฟฟ้าประจวบฯ มาพิจารณา และได้มีมติให้ดำเนินการ โครงการต่อไปแต่มีเงื่อนไขที่บริษัทเอกชนต้องทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่โดยการให้ตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชน หรือเรียกว่าคณะกรรมการไตรภาคี ซึ่งมีทั้ง 3 ฝ่าย ทั้งตัวแทนจากภาครัฐ ภาคประชาชนและบริษัท⁵³ จะเห็นได้ว่าการมีมติคณะรัฐมนตรีในวันที่ 10 ตุลาคม 2543 ให้มีดำเนินการโครงการต่อไปแต่ให้ตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ก่อนดำเนินการก่อสร้างนั้น เป็นการใช้อำนาจในมิตที่สองของ Peter Bachrach และ Morton Baratz ที่กล่าวว่า การไม่ตัดสินใจเป็นการตัดสินใจอย่างหนึ่ง (Non-Decision Making as decision making)⁵⁴ ทั้งนี้เห็นว่า ช่วงปลายปี 2543 เหตุการณ์เริ่มมีความรุนแรง เพราะกลุ่มรักษ์ฯ ได้ระดมคนที่สี่แยกบ่อนอกเพื่อรอฟังผลการตัดสินใจของรัฐบาล พร้อมกันนั้นมีเครือข่ายจาก สพร.กฟผ. และหน่วยงานของรัฐ ออกมาคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ทำให้รัฐบาลไม่กล้าตัดสินใจสร้างอย่างเด็ดขาดเนื่องจากมีพลังของกลุ่มรักษ์ฯ และ สพร. กฟผ. และคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม ภูมิสถา สนับสนุนกลุ่มรักษ์ฯ อยู่ นั่นเอง

⁵⁰ Steven Lukes, "Power: A Radical View," in *Power: Critical Concept*, ed. John Scott (London: Routledge, 1994), pp.233-268.

⁵¹ ข่าวสด, 24 กันยายน 2543.

⁵² องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อนอก, "หนังสือ ที่ ปช 71701/553 เรื่อง การพิจารณากรณีโรงไฟฟ้าถ่านหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์," 9 ตุลาคม 2543.

⁵³ สยามรัฐ, 11 ตุลาคม 2543.

⁵⁴ Steven Lukes, "Power: A Radical View," in *Power: Critical Concept*, ed. John Scott (London: Routledge, 1994), pp.233-268.

วิเคราะห์ได้ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มบริษัทฯ ไม่ได้มีผลต่อการดำเนินนโยบายโรงไฟฟ้าบ่อนอกของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เห็นได้ชัดเจนจากการที่รัฐบาลมีมติวันที่ 10 ตุลาคม 2543 ให้ดำเนินโครงการต่อไป แต่ให้มีการตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ก่อน นั้นเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่ารัฐบาลมีอำนาจมากกว่า เพราะสามารถมีคำสั่งให้ดำเนินโครงการต่อไป แม้กลุ่มบริษัทฯ จะคัดค้านโครงการด้วยเหตุผล และการนำเครือข่ายต่าง ๆ มาเพิ่มพลังก็ตาม

โดยสรุปเห็นว่าการเคลื่อนไหวคัดค้านให้ยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอกของกลุ่มบริษัทฯ ตั้งรัฐบาล พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ได้มีผลต่อการยกเลิกโครงการของรัฐบาล เพียงแต่เป็นการทำให้ประเด็นโรงไฟฟ้าถ่านหินเข้าสู่ประเด็นทางการเมือง คือ การทำให้รัฐบาลหันมาสนใจปัญหาโรงไฟฟ้าถ่านหินมากขึ้น โดยเห็นจากการเคลื่อนไหวในเหตุการณ์ 8-10 ธันวาคม 2540 จนทำให้รัฐบาลประกาศยุติโครงการเพียงชั่วคราว เพื่อกันประเด็นนโยบายโรงไฟฟ้าออกไปจากการเมือง ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงไม่ให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ในเวลาต่อมากลุ่มบริษัทฯ จะทำได้เพียงการให้รัฐบาลโดย กฟผ. เลื่อนกำหนดการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกออกไปก่อนและการให้มีคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ Peter Bachrach และ Morton Baratz⁵⁵ กล่าวว่า การไม่ตัดสินใจเป็นการตัดสินใจอย่างหนึ่ง (Non-Decision Making as decision making) เพื่อกันประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ ออกจากการตัดสินใจของรัฐบาลในตอนนั้น เพราะขณะนั้นเกิดการคัดค้านการทำประชาพิจารณ์และประเด็นอื่น ๆ ที่รุนแรงขึ้น

6.2.2 สมัยรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

หลังจากที่พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเดือนกุมภาพันธ์ 2544 กลุ่มบริษัทฯ ได้ยื่นหนังสือต่อรัฐบาลให้มีการยกเลิกโรงไฟฟ้าในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2544 ส่งผลให้นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ กฟผ., สผ., กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สพข., และกระทรวงมหาดไทย ให้รวบรวมข้อมูลและเหตุผลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโรงไฟฟ้าบ่อนอก การผลักดันของกลุ่มบริษัทฯ ในช่วงปี 2544 ก่อให้เกิดผลดังนี้

⁵⁵ Ibid.

6.2.2.1 การเปิดให้มีการเจรจา

หลังจากที่กลุ่มรักษ์ ๑ ได้ยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรีครั้งแรกในวันที่ 28 เดือนกุมภาพันธ์ 2544 โดยในเดือนมีนาคม 2544 กลุ่มรักษ์ ๑ ได้ยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี ที่ทำเนียบรัฐบาลอีกครั้ง เพื่อติดตามความคืบหน้าในการดำเนินนโยบายโรงไฟฟ้าที่เคยยื่นปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2544 แต่การยื่นหนังสือครั้งนี้ นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรี และนายจาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ออกมาเจรจาแทน⁵⁶ และได้รับปากว่าจะเปิดให้มีการเจรจาระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ส่งผลให้นักวิชาการทางด้านพลังงานตัวแทนกลุ่มรักษ์ ๑ 2544 เข้าชี้แจงข้อมูลด้านพลังงานต่อ สพช. และ กฟผ. ในวันที่ 11 ธันวาคม 2544⁵⁷

6.2.2.2. การศึกษาปริมาณความต้องการพลังงานของประเทศใหม่

การเคลื่อนไหวของกลุ่มรักษ์ ๑ พร้อมด้วยองค์กรพัฒนาเอกชนที่เรียกว่าเครือข่ายคณะทำงานตรวจสอบค่าเอฟที นักวิชาการด้านพลังงาน ในประเด็นเกี่ยวกับปริมาณไฟฟ้าสำรองของประเทศ ส่งผลให้นายพิทักษ์ อินทวิทย์นันท์ ประธาน กพช. ได้มีคำสั่งให้มีการศึกษาเกี่ยวกับแผนกำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศใหม่เพื่อเป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจของรัฐบาล⁵⁸ ในที่สุดจากการศึกษาพบว่าปริมาณสำรองของประเทศมีมากเกินไปจนความจำเป็นถึง 40 เปอร์เซ็นต์⁵⁹

6.2.2.3. แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีโรงไฟฟ้าบ่อนอก

การยื่นหนังสือของกลุ่มรักษ์ ๑ ต่อนายสนธยา คุณปลื้ม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อ เรียกร้องให้ทบวง EIA โรงไฟฟ้าบ่อนอกในวันที่ 27 กันยายน 2544 เป็นผลให้ ในวันที่ 2 ตุลาคม 2544 นายสนธยา คุณปลื้ม ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานประกอบด้วย นักวิชาการได้แก่นายสุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์ ประธานคณะทำงาน ดร.ธรรม์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ ดร.ชวลิต วิทยานนท์และนายธีรชัย ไตรมงคลกุล และตัวแทนของชาวบ้านได้แก่นางจินตนา แก้วขาว นายเจริญ วัตอักษร ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนของโรงไฟฟ้าบ่อนอกที่จัดทำขึ้นโดยบริษัทธรณีเทคนิค จำกัดและได้รับการอนุมัติจาก

⁵⁶ไทยโพสต์ , 2 มีนาคม 2544.

⁵⁷ กลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอกและกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด, “เรื่อง ขอให้ถ่ายทอดสดเวทีวิชาการเรื่องความมั่นคงทางพลังงานกับกรณีโรงไฟฟ้าประจวบ,” 29 พฤศจิกายน 2544.

⁵⁸เดลินิวส์ , 21 พฤศจิกายน 2544.

⁵⁹สยามรัฐ , 12 ธันวาคม 2544.

สผ.มาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2541 เพราะใน EIA ไม่ได้ระบุถึง ดินสาธารณะ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด⁶⁰ และใน พ.ศ. 2544 ไม่ได้ระบุถึงปลาวาลบูรุดำใน EIA

ในที่สุดรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงออกมาว่า EIA ของโรงไฟฟ้าบ่อนอกในประเด็นเกี่ยวกับปลาวาล และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนอื่น ๆ ยังมีความสมบูรณ์ซึ่งเป็นการไม่เพียงพอ หากรัฐบาลตัดสินใจสร้างโรงไฟฟ้าในสถานที่ตั้งบ่อนอกต่อไปจะเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรง⁶¹ เป็นผลให้มีการนำรายงานการตรวจสอบของคณะทำงานดังกล่าวมาเข้าสู่การพิจารณาที่ประชุมของ กฟผ. สพช. และ สผ.

อย่างไรก็ตามหน่วยงานดังกล่าวยังคงยืนยัน มติ กฟผ. ในวันที่ 29 พฤษภาคม 2544 เช่นเดิม เพื่อให้มีความมั่นคงของระบบไฟฟ้าของประเทศ แต่การคัดค้านนี้ ถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่มรักษ์ ๑ เพราะสามารถทำให้รัฐบาลสามารถนำประเด็นที่มีการเรียกร้อง นำเข้าสู่การพิจารณาของรัฐบาลอีกประเด็นหนึ่งได้

เมื่อวิเคราะห์แล้ว เห็นได้ว่าการดำเนินนโยบายโรงไฟฟ้าของรัฐบาลชุดนี้ในช่วง พ.ศ. 2544 เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มรักษ์ ๑ ที่ต้องการยกเลิกโรงไฟฟ้า ตามที่ Dahl กล่าวว่า อำนาจคือ “หาก ก.มีอำนาจเหนือ ข.แล้ว ข. จะทำบางอย่างตามความต้องการของ ก. ซึ่งโดยปกติแล้ว ข. จะไม่ทำ”⁶² ทั้งที่รัฐบาลไม่อยากทำเช่นนั้นก็ตาม โดยเห็นได้จาก 1) รัฐบาลเปิดให้มีการเจรจาอย่างเสมอหน้าเรื่องพลังงานสำรองของประเทศในวันที่ 11 ธันวาคม 2544 จนได้ผลประการต่อมา 2) รัฐบาลได้ให้มีการศึกษาปริมาณความต้องการพลังงานไฟฟ้าของประเทศใหม่ และ 3) รัฐบาลได้ให้ตั้งคณะทำงานตรวจสอบตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีโรงไฟฟ้าบ่อนอก เนื่องจากกลุ่มรักษ์ ๑ อาศัยเหตุผลที่สำคัญคือ ความจำเป็นของโครงการ ความบกพร่องของ EIA การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการของรัฐ สิทธิ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนและส่วนรวม และวิถีชีวิต(เกษตรกรรมและประมง) พร้อมด้วยการระดมพลังงานจากเครือข่ายต่าง ๆ เช่น เครือข่ายคณะทำงานตรวจสอบค่าเอฟที กล่าวถึงกรณีความจำเป็นของโครงการและปริมาณไฟฟ้าสำรองของประเทศ นักวิชาการด้านพลังงาน ความบกพร่องของ EIA มีองค์กรพัฒนาเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก นัก

⁶⁰ข่าวสด, 25 กันยายน 2542.

⁶¹คณะทำงานกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, รายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนของโรงไฟฟ้าบ่อนอก ฉบับสมบูรณ์, มปท., 2544, หน้า 16.

⁶²Dahl, Robert A. , “The Concept of Power ,” *Behavioral Science* , 11(July1957) : 201-215. อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว .พฤติกรรมการเมือง : ขอบข่ายทางทฤษฎี (กรุงเทพฯ ๑: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532), หน้า 158.

วิชาการจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และกรมประมง ได้แก่ ดร.ธรรม์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ดร. ชวลิต วิทยานนท์ กรรมการบางท่านจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชน และสิทธิ จากองค์การพัฒนาเอกชนด้านส่งเสริมประชาธิปไตยของประชาชน เช่น ครป. กรรมการจากคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา ตลอดจนประเด็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนและส่วนรวมและวิถีชีวิต จากองค์การพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และนักวิชาการ สื่อมวลชน ศิลปิน องค์กรนักศึกษา เป็นต้น จะเห็นว่ารัฐบาลช่วงนี้จะรับฟังเหตุผลของกลุ่มรักษ์ ๔ จึงเป็นที่ชัดเจนว่ากลุ่มรักษ์ ๔ มีอำนาจให้รัฐบาลดำเนินนโยบายตามที่กลุ่มรักษ์ ๔ ต้องการ

6.2.2.4. การดูพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกของนายกรัฐมนตรี

รัฐบาลโดยเฉพาะ สพช. และ กฟผ. ในช่วงปี 2545 ยังเห็นว่าโครงการมีความจำเป็นอันเป็นเหตุผลเดียวที่ยืนยันก่อสร้างโรงไฟฟ้าตลอดมา กลุ่มรักษ์ ๔ จึงนำเรื่องปริมาณไฟฟ้าสำรองที่มากเกินไปจนความจำเป็นที่ศึกษาโดย คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา⁶³โต้แย้ง แต่เมื่อหลังจากที่นายจาตุรนต์ ฉายแสง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ตรวจสอบพบที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับสัญญา⁶⁴ ทำให้กลุ่มรักษ์ ๔ และเครือข่ายเริ่มมุ่งประเด็นสัญญา แต่บริษัทได้ออกมาปฏิเสธว่าเป็นสัญญาที่เป็นไปตามมาตรฐานทั่วโลก⁶⁵ ส่งผลให้กลุ่มรักษ์ ๔ ร่วมกับฝ่ายคัดค้านทุกฝ่ายออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลออกมาเปิดเผยสัญญา โดยกลุ่มรักษ์ ๔ ได้ยื่นหนังสือต่อรัฐบาลให้เปิดเผยสัญญาอีกครั้งในวันที่ 10 มีนาคม 2545⁶⁶ เป็นผลให้นายจาตุรนต์ นำสัญญาส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจสอบ⁶⁷ เมื่อปริมาณไฟฟ้าสำรองของประเทศมีเพียงพอ แต่รัฐบาลยังให้ดำเนินโครงการต่อไป ส่งผลให้กระแสการเรียกร้องให้เปิดเผยสัญญาของกลุ่มรักษ์ ๔ และเครือข่ายฝ่ายต่าง ๆ เข้มข้นขึ้น นายกรัฐมนตรีจึงออกมาประกาศว่าจะตัดสินใจโครงการภายหลังศึกษาพื้นที่จริงในวันที่ 24 มกราคม 2545

ก่อนการลงพื้นที่ 24 มกราคม 2545 ของนายกรัฐมนตรี กลุ่มรักษ์ ๔ และอีกหลายฝ่ายเริ่มเรียกร้องมากขึ้น เช่น นักวิชาการ 4 ภาคทั่วประเทศ จำนวน 533 คน กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค องค์กร

⁶³ ไทยโพสต์, 20 ตุลาคม 2545.

⁶⁴ แนวหน้า, 8 มกราคม 2545.

⁶⁵ ผู้จัดการรายวัน, 9 มกราคม 2545.

⁶⁶ ข่าวสด, 11 มกราคม 2545.

⁶⁷ ผู้จัดการรายวัน, 11 มกราคม 2545.

กรนักศึกษา เช่น คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 17 สถาบัน และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการยกเลิกโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูดและให้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสัญญา จนในที่สุดจากกระแสเรียกร้องที่รุนแรงขึ้น ต่อมานายกรัฐมนตรี เดินทางไปดูพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาโรงไฟฟ้าบ่อนอกด้วยตนเอง ในวันที่ 24 มกราคม 2545 และได้รับปากกลุ่มรักษ์ ๗ว่าจะมีการตัดสินใจโครงการในก่อนเทศกาลสงกรานต์ โดยให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมประกอบด้วยข้าราชการ 1 ชุดและนักวิชาการ 1 ชุด แต่การตั้งคณะกรรมการชุดพลเอก ชัยศึก เกตุทัต

เมื่อวิเคราะห์การเคลื่อนไหวของกลุ่มรักษ์ ๗ เห็นได้ชัดเจนว่า มีผลทำให้รัฐบาลชุด พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ดำเนินการตามที่กลุ่มรักษ์ ๗ ต้องการ โดยกลุ่มได้อาศัยเหตุผลจากการนำเอาผลการศึกษาปริมาณไฟฟ้าสำรองของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา จึงตั้งข้อสงสัยไปที่สัญญา เพราะเมื่อเห็นว่ามีปริมาณไฟฟ้าสำรองมีเพียงพอ เหตุใดรัฐบาลโดย กฟผ. จึงต้องดำเนินโครงการเช่นเดิม ในที่สุดทำให้เกิดความแน่ใจยิ่งขึ้นเมื่อผลการตรวจสอบของนายจาตุรนต์ ถึงความไม่เป็นธรรมของสัญญา ด้วยเหตุที่กลุ่มรักษ์อาศัยเหตุผลเรื่อง สัญญาและปริมาณไฟฟ้าสำรอง เป็นประเด็นหลักในการคัดค้าน จนทำให้นายกรัฐมนตรีต้องลงมาศึกษาข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ซึ่งตรงกับที่ Dahl ได้กล่าวไว้ว่าฝ่ายหนึ่งสามารถทำให้อีกฝ่ายหนึ่งทำตามอีกฝ่ายหนึ่งได้โดยไม่ต้องการทำตาม⁶⁸

6.3 การตัดสินใจของรัฐบาล

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้ลงพื้นที่ 24 มกราคม 2545⁶⁹ แล้วได้สัญญาว่าจะมีการตัดสินใจโครงการก่อนเทศกาลสงกรานต์ แต่ในวันที่ 11 เมษายน 2545 รัฐบาลได้เลื่อนการตัดสินใจออกไป เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอ จึงให้มีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมโดยนายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประสานงานตามคำสั่งการของนายกรัฐมนตรี (คตส.นรม.) และคณะกรรมการกฤษฎีกาเฉพาะศึกษาข้อสัญญาของบริษัท กัลฟ์ เพาเวอร์ เจเนอเรชัน จำกัด⁷⁰ และจะตัดสินใจอีกครั้งในวันที่ 30

⁶⁸ Robert A. Dahl, "The Concept of Power," *Behavioral Science*, 11(July1957) : 201-215. อ้างถึงใน พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว .พฤติกรรมการเมือง : ขอบข่ายทางทฤษฎี (กรุงเทพฯ ๗: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532), หน้า 158.

⁶⁹ www.prachachon.net

⁷⁰ สำนักนายกรัฐมนตรี, "เรื่อง การพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการท่อส่งก๊าซและสถานีแยกก๊าซไทย – มาเลเซีย โครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกและโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด รวมสามโครงการ," 11 เมษายน 2545.

เมษายน 2545 แต่ด้วยข้อมูลที่หลากหลายทำให้เมื่อมาถึงวันที่ 30 เมษายน 2545 ไม่สามารถตัดสินใจโครงการได้ รัฐบาลจึงได้เลื่อนการตัดสินใจออกไปอีก โดยระบุว่านายกรัฐมนตรีจะตัดสินใจไม่เกินสิ้นเดือน พฤษภาคม 2545⁷¹

จะเห็นว่าจากการนำประเด็นต่าง ๆ ของกลุ่มรักษ์ ๔ พร้อมมีเครือข่ายสนับสนุน ด้วยประเด็นผลกระทบจากถ่านหินต่อมนุษย์ วิธีการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรมและระบบนิเวศ ผลกระทบในกระบวนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าต่อระบบนิเวศชายฝั่งทะเลและอาชีพการประมง รายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ความจำเป็นของโครงการ การมีส่วนร่วมของประชาชนชนในการกำหนดนโยบาย สัญญา สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ทำให้รัฐบาลต้องมีดำเนินการตามคำเรียกร้องของกลุ่มรักษ์ ๔ จนทำให้มีการเจรจากับประชาชน การให้มีการศึกษาปริมาณพลังงานไฟฟ้าสำรองของประเทศอย่างแท้จริง การให้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่อง EIA ของโรงไฟฟ้าบ่อนอก และการดูพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกของนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้รัฐบาลพิจารณาโครงการด้วยการเลื่อนโครงการ ซึ่งเป็นการตัดสินใจแบบไม่ตัดสินใจ เพื่อกันประเด็นดังกล่าวออกจากกระบวนการทางการเมือง เนื่องจากขณะนั้นว่า มีหลายฝ่ายออกมาเรียกร้องให้ยกเลิกโครงการ เช่น

และในที่สุดในวันที่ 10 พฤษภาคม 2545 รัฐบาลได้ตัดสินใจเลื่อนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูดไปอีก 2 ปี โดยระบุว่า “รัฐบาลได้ตรวจสอบตัวเลขประมาณการใช้ไฟฟ้าปัจจุบันและอนาคตเปรียบเทียบกับปริมาณไฟฟ้าที่มีอยู่ และกำลังการผลิตระหว่างการก่อสร้าง แล้วยังมีปริมาณไฟฟ้าเพียงพอ อย่างน้อยถึง ปี พ.ศ. 2540 ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงอนุญาตให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นคู่สัญญากับเอกชน สามารถหารือกับคู่สัญญาได้ เพื่อร่วมกันคลี่คลายปัญหาต่อไป”⁷² การประกาศเลื่อนโครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอก ครั้งนี้เป็นผลให้ตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง การก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ่อนอกและหินกรูด โดยมี พล.อ.ชัยศึก เกตุทัต เป็นประธานคณะกรรมการสืบสวนและกรรมการอีก 53 คน เพื่อสืบสวนที่มาที่ไปและการแก้ไขสัญญาที่ดำเนินการระหว่าง กฟผ.และบริษัทเอกชน⁷³ จนในที่สุดได้มีการออกมาประกาศตัดสินใจโครงการในวันที่ 10 พฤษภาคม 2545 โดยเลื่อนโครงการออกไปอีก 2 ปี โดยระบุว่า “รัฐบาลได้ตรวจสอบตัวเลขประมาณการใช้ไฟฟ้าปัจจุบันและอนาคตเปรียบเทียบกับปริมาณไฟฟ้าที่มีอยู่ และกำลังการผลิต

⁷¹มติชน , 30 เมษายน 2545.

⁷²สำนักนายกรัฐมนตรี, “เรื่อง การพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการท่อส่งก๊าซและสถานีแยกก๊าซไทย- มาเลเซีย โครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกและโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด รวมสามโครงการ (ฉบับที่ 2),” 10 พฤษภาคม 2545.

⁷³ผู้จัดการรายวัน , 13 พฤษภาคม 2545.

ระหว่างการก่อสร้าง แล้วยังมีปริมาณไฟฟ้าเพียงพอ อย่างน้อยถึง ปี พ.ศ. 2540 ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงอนุญาตให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นคู่สัญญากับเอกชน สามารถหารือกับคู่สัญญาได้ เพื่อร่วมกันคลี่คลายปัญหาต่อไป⁷⁴

6.4 สรุปผลการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักษ์บ่อนอก

เมื่อวิเคราะห์การตัดสินใจโครงการ โรงไฟฟ้าบ่อนอกของรัฐบาลในแต่ละสมัย พบว่าเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับแล้วสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย รัฐบาลมีอำนาจกว่ากลุ่มรักษ์ฯ โดยเห็นได้ชัดเจนว่ารัฐบาลยังยืนยันทำประชาพิจารณ์แม้ว่ากลุ่มรักษ์ฯ จะเรียกร้องแล้วก็ตาม และยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีในวันที่ 10 ตุลาคม 2543 ให้ดำเนินโครงการต่อไป โดยต้องจัดตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้าใจกับประชาชน เพื่อกันประเด็นทางการเมืองออกจากระบวนการทางการเมือง เพื่อไม่ให้ความรุนแรงเกิดขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวแสดงว่ารัฐบาลมีอำนาจมากกว่ากลุ่มรักษ์ฯ การที่รัฐบาลนายชวนไม่ตอบสนองข้อเรียกร้องของกลุ่มรักษ์ฯ อาจเป็นเพราะบุคคลในพรรคประชาธิปัตย์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงไฟฟ้าบ่อนอก เช่น นายรักษ์ ตันติสุนทรส.ส. จังหวัดตากในขณะนั้น เป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งบริษัทลานนา ลิกไนต์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ได้รับมอบอำนาจจากบริษัทกอล์ฟ อิเล็กตริก จำกัด ให้เป็นผู้กำหนดแหล่งซื้อถ่านหินในโครงการและนายสำเภา ประจวบเหมาะ ส.ส. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในขณะนั้น ซึ่งมีลูกชายเป็นนายหน้าค้าที่ดินในพื้นที่บ่อนอก ฯลฯ (ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก จ) ส่วนรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ตอบสนองในเชิงบวกต่อการเรียกร้องของกลุ่มรักษ์ฯ กว่ารัฐบาลนายชวน โดยเห็นได้จากเมื่อเริ่มเข้ารับตำแหน่งต้นปี 2545 ได้เปิดให้มีการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับตัวแทนกลุ่มรักษ์ฯ ให้มีการศึกษาพลังงานไฟฟ้าสำรองใหม่ และให้ตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโรงไฟฟ้าบ่อนอก โดยกลุ่มรักษ์ฯ นำเหตุผลข้อมูลทางด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น พร้อมกับการสนับสนุนจากเครือข่ายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับเมื่อมีการศึกษาถึงปริมาณไฟฟ้าสำรองที่เกินความจำเป็นและได้ตรวจสอบสัญญาว่ามีความผิดปกติ ทำให้กลุ่มรักษ์ฯ มีอำนาจในการเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินนโยบายตามที่กลุ่มต้องการ จนทำให้นายกรัฐมนตรีคูพื้นที่จริงพร้อมประกาศจะตัดสินใจโครงการให้เร็วที่สุด จึงวิเคราะห์ได้ว่า กลุ่มทางการเมืองของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ไม่มีผลประโยชน์ได้เสียโครงการ ประกอบกับรัฐบาลต้องการรักษาภาพลักษณ์ หลังจากจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ๆ จึงทำให้

⁷⁴สำนักนายกรัฐมนตรี, “เรื่อง การพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการท่อส่งก๊าซและสถานีแยกก๊าซไทย- มาเลเซีย โครงการโรงไฟฟ้าบ่อนอกและโครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด รวมสามโครงการ (ฉบับที่ 2),” 10 พฤษภาคม 2545.

การเคลื่อนไหวของกลุ่มรักษ์ฯ นำไปสู่การชะลอการตัดสินใจด้วยการเลื่อนโครงการออกไปก่อน 2 ปี

ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบแล้วกลุ่มรักษ์ฯ มีอำนาจต่อรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ มากกว่าต่อรัฐบาลนายชวน เพราะมีผลทำให้รัฐบาลตัดสินใจโดยคำนึงถึงการเรียกร้องของกลุ่มรักษ์ฯ อย่างไรก็ตาม เมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการเลื่อนโครงการแล้ว รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ อาจดำเนินโครงการโดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเรียกร้องของกลุ่มรักษ์ฯ อาจเป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลสมัยที่ 2 แล้ว